

ko k realismu mají jednocestné vize, jejichž prosazení závisí na úplné porážce jedněch a vítězství druhých sociálně politických strategií a na jednostranné prosazování jedněch společenských zájmů na úkor druhých. Právě zkušenosti nejprve komunistického a nyní postkomunistického vývoje v Evropě nám velí se ze všeho nejvíce bát sektářské nesmiřitelnosti a jejich „revolučních“ vítězství a za nimi následujících stejně nevyhnutelných porážek.

Mnohem pravděpodobnější je, že ne zcela konsolidované demokratické systémy ve Slovenské, stejně jako v České republice budou procházet ještě dlouhým procesem poevropského, že i ekonomika a široce pojímaná kultura, sociální a institucionální struktura obou zemí mají před sebou ještě delší a velmi obtížnou etapu modernizace. Ti, kteří se chtějí na tomto nikoli vysněném, nýbrž reálném pohybu podílet, by měli hledat především co nejširší okruh aktuálních i potenciálních sociálních a politických spojenců jak uvnitř směrů, s nimiž se ideově a politicky shodují, tak mezi těmi, kdo prozatím podporují nebo donedávna podporovali nepříteli úspěšné vlády, mají však reálné potřeby i zájmy nepříteli vzdálené od těch, které slovenští vědci pregnančně formulují jako svá desiderata v obou recenzovaných studiích.

Při zkoumání těchto otázek s potěšením shledávám značné shody mezi základní intencí statí S. Szomolányiové *Identifying Slovakia's*

Emerging Regime publikované v [S. Szomolányi and J. A. Gould (eds.), *Slovakia: Problems of Democratic Consolidation*, Bratislava 1997] a mé studie o sociální transformaci a modernizaci, publikované v roce 1997. Jde v podstatě o jednu prostou společnou myšlenku: existující sociokulturní struktury české i slovenské společnosti se nezrodily nahodile, nýbrž jako pokračování specifického společenského vývoje zakotveného v těch či oněch objektivních i subjektivních podmínkách. Zodpovědná odborná analýza jejich povahy se na jedné straně nemůže vyhnout pojmenování faktorů a charakteristik, které z hlediska „vstupu do Evropy“ nejsou zcela příznivé, na druhé straně však vede k pochopení, že určité etapy řešení společenských problémů nelze přeskočit. Pro kteroukoli společnost, která si zachovala alespoň základní charakteristiky demokratického uspořádání, pak mezi preferované způsoby řešení patří ty, které cestou dosažitelných rozumných kompromisů mezi zúčastněnými aktéry umožňují třeba poněkud pomalejší, přece však značný pohyb přibližující se základní trajektorii vývoje od státního socialismu k modernímu demokratickému společenskému uspořádání. Přílišná netrpělivost a intolerance nebývají takovému postupu na prospěch. Podobný směr úvah rozvíjí i M. Bútora, jeden z editorů první ze studií, jimiž se zabýváme, ve svém *Postscriptu* [1996: 285-289].

Pavel Machonin

Georg Simmel: Peníze v moderní kultuře a jiné eseje

Praha, Sociologické nakladatelství 1997, 208 s.

Simmel je autorem téměř třiceti knih a stovek statí a esejů. Jako vysokoškolský učitel usilující o titul docenta a později i profesora, v čemž mu ovšem stála v cestě řada překážek nikoli meritorního rázu, řešil ve svých hlavních dílech teoretické a metodologické problémy, jež byly typické pro všechny významné sociology přelomu 19. a 20. století. Na rozdíl od nich se však u něho projevovala i velmi výrazná snaha oslovit širší, mimouniverzitní veřejnost, pro kterou tvořil, jak to nazval Leopold von Wiese „sociologii literárního salonu“. To bylo v jeho době, a zvláště v Německu dosti neobvyklé, a to byla

také jedna z příčin nevraživosti směřovaných akademických kruhů vůči jeho vědecko-pedagogické kariéře. Přitom právě Simmelovy eseje, otiskované v různých tehdejších masově čtených denících a časopisech, ve své době považované z vědeckého hlediska za okrajovou záležitost, jsou zhruba v posledních třiceti letech jakoby znovu objevovány a svým významem poněkud odsouvají do pozadí rozsáhlé Simmelovy studie určené pro univerzitní auditorium.

Editor výboru, autor rozsáhlého doslovu, Simmelova životopisu, výběrového seznamu Simmelových děl i knižních prací o něm, Miloš Petrusek mohl samozřejmě zvolit z obsahového hlediska různé postupy, jak vůbec poprvé českou veřejnost se Simmelovými